

Głos Nauczycielski Učitel'ské noviny

ORGAN MINISTERSTWA OŚWIATY
I ZWIĄZKU ZAWODOWEGO NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

Nr 15

WARSZAWA, 8 KWIETNIA 1956 R.

CENA 30 GR

Gościmy na łamach „Głosu” gazetę naszych kolegów z CSR „Učitel'ské noviny”

PRZEDKŁADAMY naszym czytelnikom numer specjalny „Głosu Nauczycielskiego”, którego 3 kolumny są opracowane i zestawione z materiałów czeskich i słowackich przez naszych kolegów z Redakcji „Učitel'ských novin” w Pradze i Bratysławie.

Dla informacji podajemy, że pod tym samym tytułem: „Učitel'ské noviny” wychodzi w CSR dwie gazety nauczycielskie, jedna w języku czeskim w Pradze i druga w języku słowackim w Bratysławie.

Więzy przyjaźni i współpracy łączą „Głos Nauczycielski” z obu redakcjami. Jesteśmy głęboko przekonani, że numer ten przyczyni się do pogłębienia tradycyjnej przyjaźni między nauczycielami obu naszych bratnich narodów.

W jednym z czeskich przedszkoli

ROZWÓJ OŚWIATY W LUDOWEJ CZECHOSŁOWACJI

Dr František Kahuda
Minister Oświaty CSR

LUDOWO-DEMOKRATYCZNA Czechosłowacja od r. 1948 realizuje wielki plan socjalistycznego uprzemysłowienia kraju i plan przejścia od zaoferanej gospodarki rolnej do socjalistycznej produkcji rolnej. Oczywiście, dla wykonania tych zadań konieczny jest niebywały rozwój kulturalny mas pracujących.

Revolucja kulturalna przebiegała i przebiega równolegle z budownictwem socjalistycznym. Dokonując się na podłożu gospodarczym jednocześnie wpływa na przyspieszenie jego rozwoju.

Dażyliśmy i dażymy do upowszechnienia wśród mas ludowych nauki i kultury, a przez to do ukształtowania człowieka o nowej moralności. Wydaliśmy walkę przemyślowi burżuazji, w świadomości ludzi. Zdajemy do zlikwidowania podstawowych różnic między pracą fizyczną i umysłową oraz między miastem a wsią.

Realizacja generalnej linii budownictwa socjalizmu w Czechosłowacji przebiega pomyślnie. Już dziś Czechosłowacja pod wieloma względami przewyższa w produkcji przemysłowej wielkie i rozwinięte pod tym względem państwa kapitalistyczne. Gospodarka rolna stopniowo staje się rozdrobniona. Jednocześnie ona na podstawie szybko postępującej mechanizacji i najnowocześniejszych metod pracy. Wszędzie to przyczyniło się do znacznego podniesienia stopy życiowej szerokich warstw ludu pracującego.

W tych warunkach lud czechosłowacki ma pełne możliwości konsumowania i współtworzenia dóbr w dziedzinie nauki, kultury i sztuki.

Jednym z głównych narzędzi, przy pomocy którego państwo przeprowadza demokratyzację kultury i nauki, jest szkoła. W okresie ubiegłych 10 lat szkolnictwo czechosłowackie także uległo podstawowym przemianom. Zlikwidowaliśmy burżuazyjny system szkolny charakteryzujący się istnieniem dwóch typów szkół, pomiędzy którymi przejście było celowo bardzo utrudnione. Ta dwutorowość wywoływała antagonizm w młodym pokoleniu i dyskryminowała szczególnie uczniów pochodzących z rodzin robotniczych i chłopskich. Służyła ona również utrzymywaniu przeciwieństwa między pracą fizyczną i umysłową, pogłębiała rozdział między młodzieżą wiejską i miejską i przyczyniała się do rozzmuchiwania sporów narodowych.

W starej szkole, odzwierciedlającej strukturę społeczeństwa kapitalistycznego, łatwo było rozpoznać które dziecko pochodziło ze środowiska robotniczego lub urzędniczego, a które z rodziny obszarnika czy przedsiębiorcy. Dostęp do wyższego wykształcenia zapewniały warunki nie tyle intelektualne, ile materialne. Wśród studentów było najwyżej 6% dzieci z rodzin robotniczych. Opieka państwa kapitalistycznego nad szkolnictwem i potrzebami młodzieży była niedostateczna. W wyniku ogromnego zaniedbania w okresie kapitalizmu budownictwa obiektów szkolnych, Ludowa Czechosłowacja odziedziczyła po okresie kapitalizmu kilkadziesiąt starych, ponad 100 lat liczących, budynków szkolnych. Ponadto inteligencja z wyższym wykształceniem przeżywała klęskę bezrobocia, a w szkołach tymczasem odczuwało się brak nauczycieli. Cała opieka nad młodzieżą w czasie pozaszkolnym spoczywała wyłącznie na instytucjach charytatywnych. Istniały także przepisy, które uniemożliwiały prawo o obywatelstwa szkolnym. Stosunek burżuazji czechosłowackiej do spraw oświaty przejawiał się także w odsuwaniu dziewcząt od nauki w szkole.

Kapitalizm celowo i w sposób wyrafinowany wprowadzał do szkół to, co umacniało jego panowanie. Treść nauczania w szko-

łach burżuazyjnych nie opierała się na podstawach naukowych i była w rezultacie sprzeczna z interesami ludu. Programy nauczania często były przeładowane niepotrzebnym balastem. W szkołach powszechnych treść nauczania służyła interesom wyzyskiwaczy, miała wychować młodzież na najtańszych i najwydajniejszych robotników najemnych. Legenda „apolityczności”, którą otoczona była ówczesna szkoła, zapobiegała przedstawianiu się do niej postępowych czy wręcz rewolucyjnych idei. W ostatecznym wyniku szkoła wprowadzała młodzież w życie nie dając jej umiejętności poznawania stosunków społecznych.

Czechosłowaccy pedagodzy burżuazyjni nie doceniali lub wręcz odrzucaли zdobycze czeskiej pedagogiki postępowej. Pyłem zapomnienia pokrywali się żywe idee Jana Amosa Komenskigo, pedagogiczne poglądy francuskich filozofów materialistycznych, poglądy na wychowanie, jakie się wytworzyły w warunkach angielskiej i francuskiej rewolucji. Czechosłowaccy wychowawcy nie byli zapoznani z poglądami socjalistów utopijnych — którzy w swych dziełach wiele uwagi poświęcali nauczaniu i wychowaniu — z nauką, którą stworzyli założyciele socjalizmu naukowego, z polityką oświatową Komuny Paryskiej, z współczesnymi demokratycznymi tradycjami szkolnictwa zachodnio-europejskiego. Całkowicie pomijano głębokie myśli rosyjskich rewolucyjnych demokratów, a zwłaszcza myślicieli demokracji proletariackiej, jak też teoretyków i praktyków rozwijających się pedagogiki rosyjskiej.

Wszystkie te cechy ówczesnego stanu rzeczy w szkolnictwie zostały jeszcze radykalnie pogłębione przez czas faszystowskiej okupacji Czechosłowacji (1939—1945). Hitlerowcy stopniowo zamknęli wiele szkół. Całkowicie zostały zamknięte szkoły wyższe. Hitlerowcy prześladowali postępowych nauczycieli, wielu z nich zamęczili. Faszysta szkół oznaczała dla większości młodzieży jeszcze mniejsze możliwości uzyskania wykształcenia. W Słowacji przebiegał podobny proces, z tym że tam wyraźniej niż w Czechach przejawiała się skłótnia działalności kleru.

Po uwolnieniu Czechosłowacji przez Armię Radziecką w roku 1945 trzeba było przystąpić do odnowienia, reorganizacji i wewnętrznej przebudowy szkolnictwa czechosłowackiego. To było punktem wyjścia władz, gdy w Programie Koszyckim wskazywały zakres i formy działalności pracowników oświatowych w warunkach rewolucyjno-demokratycznej dyktatury ludu pracującego. Oczyszczenie oświaty od kolaborantów faszystowskich i zdradźców umożliwiło dokonanie demokratyzacji kultury i nauki. Najszersze warstwy zdobyły dostęp do szkół oraz innych źródeł kształcenia i kultury. Zdemokratyzowany został także sam system wychowania i kultury, która obecnie ma służyć nie szczupłej grupie ludzi, ale całemu narodowi.

Ponieważ jednak w latach 1946—1948 Ministerstwo Oświaty znajdowało się w rękach reakcyjnego kierownictwa, zadania te uznawane były tylko w słowach.

Jedynie dzięki pomocy nauczycielstwa zjednoczonego w związkach zawodowych można było wtedy usunąć skutki okupacji. Otworzone zostały wyższe szkoły, wprowadzono wyższe wykształcenie nauczycieli, ponownie zorganizowano szkolnictwo w rejonach pogranicznych. Niesłyszalnie rozwinęła się sieć przedszkoli. Powstał Instytut Pedagogiczny im. J. A. Komenskigo, który stopniowo upowszechnia postępową naukę pedagogiczną.

Luty 1948 r. zapoczątkował nowy etap. Stworzył warunki nie tylko dla wydania prawa o szkole jednolitej, ale i dla spójności organizacyjnego systemu szkoły jednolitej z socjalistyczną treścią wychowania i nauczania.

W jednolitym szkolnictwie ośmioletnia szkoła podstawowa opiera się na systemie wychowania przedszkolnego. Z klasy VIII uczniowie przechodzą do klas IX—XI i kończą swą wykształcenie ogólne maturą. Mogą też wstąpić do szkół przemysłowych, ekonomicznych czy pedagogicznych, gdzie również mają możliwość zdobycia matury. Niekiedy z absolwentów ośmioletniej przechodzą od razu do praktyki. Bezpośrednio przy warsztatach zdobywają umiejętności zawodowe a na kursach pogłębiają swą wiedzę ogólną.

Wydatki budżetowe na szkolnictwo, kulturę i ochronę zdrowia wynoszą w Czechosłowacji 1/3 globalnej sumy wydatków. Dzieci temu rozwinięto się budownictwo szkolne (zadane z dziećmi czechosłowackimi nie chodzi do szkoły dalej niż 5 km).

W Czechosłowacji Ludowej wybitnie wzrosła liczba miast uniwersyteckich. Zamiast 9 w roku 1945, przedwojennych (w Słowacji tylko 1), które posiadały łącznie 13 wydziałów, mamy obecnie 40 wyższych uczelni (w tym 12 słowackich) o ogólnej liczbie 107 wydziałów.

Wzrosła także liczba słuchaczy. W r. 1938 było ogółem 19 052 czeskich i słowackich studentów. Spośród nich 68% studiowało w szkołach typu uniwersyteckiego. W ubiegłym roku szkolnym posiadaliśmy 47 676 słuchaczy. Ponadto, było jeszcze — jeśli weźmiemy pod uwagę tylko te szkoły, które podlegają Ministerstwu Oświaty — 23 324 uczących się na wydziałach Min. Kultury i Min. Rolnictwa — 23 324 pracujących, którzy studiują zaocznie na wyższych uczelniach. Połowa ogólnej liczby słuchaczy studiują na wydziałach technicznych.

Polepszenie warunków pracy studenta przejawia się w tym, że obecnie państwo wydaje na stypendia i premie dla pracowników nauki i dydaktyki 160 milionów koron miesięcznie, podczas gdy republika kapitalistyczna wydawała na stypendia rocznie 8 milionów 300 tys. koron.

Jeżeli chodzi o pochodzenie społeczne studentów, to w ub. roku dzieci robotnicze stanowiły 28,6% a łącznie z dziećmi chłopskimi 40% ogólnej liczby słuchaczy wyższych uczelni. Aczkolwiek podział ten nadarso wskazuje demokratyzację naszego szkolnictwa, to jednak procent ten uważamy stale za niewystarczającą.

Skoncyliśmy także w czechosłowackiej oświacie z dyskryminacją narodową. Świadczy o tym np. fakt, że obecnie na dziesięć tysięcy obywateli Słowacji przypada już 40 studentów. Tak więc kraj ten, który był przez kapitalizm skazany na zaoferanie, może już pod tym względem śmiało współzawodniczyć z każdym europejskim państwem.

Zwiększenie się liczby słuchaczy można także obserwować w szkołach zawodowych a przede wszystkim w przemysłowych. W roku szkolnym 1954/55 uczyło się w nich siedmiokrotnie więcej dziewcząt i chłopców niż w r. 1937/38.

Poza tym, nie uwzględniono w naszych wykazach liczby uczniów, którzy w tym roku ukończyli szkoły podległe innym ministerstwom niż Ministerstwo Oświaty. Do liczby uczniów stacjonarnych szkół zawodowych trzeba jeszcze dodać 25 tysięcy pracujących, którzy zdobywają kwalifikacje zawodowe na kursach wieczorowych lub korespondencyjnych.

W szkołach ogólnokształcących CSR uczyło się w roku szkolnym 1954/55 — 1 milion 862 658 dzieci, a więc grubo ponad 81 000 więcej niż w roku 1937/38. Budownictwo nowych szkół umożliwiło zmniejszenie liczby uczących się w jednej izbie lekcyjnej do przeciętnie 32 (zamiast 37 przed wojną). Na jednego nauczyciela przypadało w r. 1937/38 przeciętnie 35 uczniów. Obecnie liczba ta spada do 27 uczniów. Zauważać to należy z wielką radością, gdyż liczba nauczycieli o 17 306, tak że w roku bieżącym ogólna liczba nauczycieli pracujących w szkołach ogólnokształcących wynosi 67 770.

Przyjrzyjmy się jeszcze poziomowi nauczania, jaki charakteryzował starą szkołę, i porównajmy go ze współczesnym stanem szkoły socjalistycznej.

Kapitalistyczna statystyka szkolna mówi, że spośród dzieci objętych obowiązkiem szkolnym, zapisanych do I klasy zaledwie 46% kończyło najwyższe klasy. Wynika z tego, że nawet nie co drugie, a w Słowacji zaledwie co czwarte dziecko, kończyło szkołę ośmioletnią.

Obecnie w Czechosłowacji pełnym ośmioletnim nauczaniem objęto 81% dzieci. Jednak fakt, że wciąż jeszcze nie wszystkie dzieci kończą 8-letnią szkołę podstawową, uważamy za poważ-

ne niedociągnięcie i dlatego prowadzimy wyteżoną walkę przeciwko dużemu odświewowi. Około połowa dzieci w wieku lat 14 wstępuje obecnie do szkół średnich. Oczywiście i pozostali będą dokształcać dalej w zakładach szkolenia zawodowego. Przeciętnie co piąty uczeń w Czechosłowacji osiąga obecnie pełną maturę.

Dobalność o dziecko a także potrzeba zwolnienia kobiet do pracy w różnych gałęziach gospodarki narodowej doprowadziły do pokaźnego rozwoju sieci przedszkoli. W państwie kapitalistycznym było ich zaledwie 1935 i dysponowały łącznie 67 000 miejsc. Obecnie posiadamy w Czechosłowacji 6 368 przedszkoli, w których 230 221 dzieci korzysta z opieki kwalifikowanych wychowawczyń. Około 67% wychowanków przedszkoli stanowią dzieci matek pracujących.

Rodzice mają własną organizację, na terenie której spotykają się z nauczycielami, poznają problematykę pedagogiczną, czytają specjalnie wydawane dla nich popularnonaukowe czasopisma i książki. Chętnie pomagają oni kółkom zainteresowań, są trenerami w organizacjach sportowych, biorą udział w pracach pozalekcyjnych.

Organizacje młodzieżowe — Pionier i Czechosłowacki Związek Młodzieży pomagają wychowywać dzieci na świadomych, światłych, zdrowych i pełnych optymizmu budowniczych społeczeństwa socjalistycznego i komunistycznego. Pomagają one nauczycielowi i szkole w walce o wysokie wyniki nauczania, o dyscyplinę, o głębokie i trwałe wiadomości, uczą młodzież wytrwałości i zamiłowania do pracy, troszczą się także o zdrowie dzieci, organizują im wolny czas, prowadzą zajęcia w I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XIX, XX, XXI, XXII, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII, LXXXIX, XL, XLI, XLII, XLIII, XLIV, XLV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, L, LI, LII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, LVIII, LVIX, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, LXVIII, LXIX, LXX, LXXI, LXXII, LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII, LXXVIII, LXXIX, LXXX, LXXXI, LXXXII, LXXXIII, LXXXIV, LXXXV, LXXXVI, LXXXVII, LXXXVIII,

Kłopoty polonisty i nauczyciela NoK